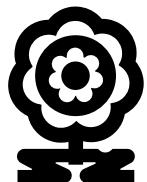

AIR X-40!

#-NIK

4

ÆKSPERIMENTÁLNE PERFORMANCE
V MULTIDIMENZIONÁLNOM SFÉRICKOM
TEATRÆ: INTERAKTÍVNA SÝNCHRÓNIZÁCIA
DIVÁKA S KVANTOVÝMI ENTÍTAMI

Vitajte!

VÁtaeýtē

zs

Milí intergalaktickí cestovatelia, divadelní humanoidi, robotickí umelci všetkých systémových konfigurácií!

Je to neuveriteľné, ale opäť sa stretávame, aby sme oslavili umenie, na neuveriteľnom 234. ročníku Scénickej žatvy! Kto by to bol povedal, že sa z divadelného podujatia v srdci Slovenska stane interplanetárny sviatok umenia, ktorý priláka publikum z celej slnečnej sústavy!

Tí z vás, ktorí sú na našom festivale po prvýkrát, vitajte! A tí, ktorí už majú na svojom identifikačnom čipe vygravírovaných zopár rokov či storočí účasti, vitajte tiež!

sž Tento rok sme pre vás pripravili virtuálnu hostinu pre oči aj uši. Shakespeare sa nám vďaka technológií digitalizovanej duše objaví v holografickej podobe a zahrá nám svoju monodrámu. Máme pripravené tiež zážitky vo virtuálnej realite, kde si budete môcť doslova vytvoriť vlastné divadelné predstavenie, priamo na mieru vašej predstavivosti. A ak by sa náhodou niekomu zdalo, že mu chýba „ľudský“ dotyk, nebojte sa. Máme tu aj workshop, kde si môžete vyskúšať starodávne umenie divadla – s tým drobným rozdielom, že každý z vás do-stane možnosť sa digitálne naklonovať, vďaka čomu si môžete zahrať všetky postavy naraz!

Ale Scénická žatva nie je len o programe. Je to aj čas stretnutí – ľudí, kyborgov či iných inteligencií, ktoré spája láska k divadlu. Je to miesto, kde sa stretávajú príbehy a tvoria nové, kde sa spája minulosť, prítomnosť aj budúkosť. Ale jedna vec zostáva nemenná. Či už ste z mäsa a kostí, či vám prúdi elektrina namiesto krvi, alebo ste len myšlienkový záblesk v sieti kvantových počítačov, všetci prichádzame sem za tým istým – príbehmi, ktoré s nami rezonujú a okamihmi, ktoré nás nútia zamyslieť sa nad tým, čo to znamená byť. Bez ohľadu na to, v akej forme sa práve nachádzame.

Je to schopnosť tvoriť – nielen umenie a technológie, ale aj vzťahy, komunity a spoločné sny. Je to túžba po spojení s inými, pochopení a po tom, aby sme zanechali stopu vo svete, ktorá pretrvá. Byť neustále na ceste – učiť sa, meniť sa, ale pritom nikdy nestratiť zmysel pre to, čo je naozaj dôležité: schopnosť milovať, snívať a veriť, že aj v neustále sa meniacom svete v nás zostáva niečo nemenné a krásne. Vivat vita!

Spomienky na budúcnosť

iné, musíme si na to zvyknúť, rešpektovať to a uvidíme.
Missi: Každopádne, ako DISK sa nevzdávame, to by bola blbosť a ani Blaho by to nechcel. Navyše, ešte dlho bude me hrávať Blahove inscenácie, ktoré máme stále v repertoári.

Len či ich bude mať kto svietiť.

DD: Reklamná vložka – hľadáme osvetľovača. Tak keby to nejaký Matej Feldbauer náhodou chcel robiť, kľudne môže. Je to zadarmo, nič sa za to neplatí.

Dakujem za ponuku.

DD: S Blahovym odchodom súvisí aj to, že on mal strašne veľký problém, keď bol niekto v našom divadle, niečo tam robil a hýbal s vecami. Máme taký plán, že ak sa nám podarí zohnať nejaké peniaze, tak nemusíme robiť jednu inscenáciu ročne, ale mohli by sme robiť aj dve, vyskúšať si tvoriť aj s niekým iným.

Teraz si mal spomenúť toho Feldbauera.

Missi: My sme otvorení aj jemu. Nech už je to ktokoľvek.
DD: Mne je jedno, ja len chcem, aby nám svietil.

Málokto vie, že DISK začal pôvodne ako kresťanský súbor.

MB: Súbor vznikol zo saleziánskej mládeže na Kopánke. Zo začiatku hrali pod katolíckym kostolom v oratóriu.

DD: Keby tak vedeli, čo stvorili!

MB: Neskôr DISK pôsobil v priestoroch v kultúrneho domu Augustína Kubáňa, a potom Blaho objavil nás dnešný priestor.

DD: Blaho s Milanom Brežákom objavili tú našu pivnicu, v ktorej bol bordel a smrad. Blaho povedal, že tu spravíme divadlo. Bolo to v roku 2007, keď zburiali STOKU. Blaho sa vrátil do DISK-u a Dušan išiel do SKRAT-u, vymenili sa. A teraz sa zase vymenili, ale s tým rozdielom, že Blaho už naspäť nepríde.

Missi: Čo ty vieš.

Plánujete spraviť nejaký spomienkový večer? Bude bašavel?

Missi: Určite to v pláne je.

DD: Len neviem kedy, lebo zrazu nás všade začali volať hrať. A ja neviem prísť na ten dôvod, že prečo.

Blaho mal pred pár dňami narodeniny. Mali ste už pre neho kúpené darčeky?

Missi: Mali sme pre neho štyri k***ty.

DD: Čo s nimi teraz budeš robiť?

Missi: Rozdellili sme si ich.

MB: Ja som nič nedostala.

DD: Hlavne, Blaho miloval darčeky, oslavy a sviatky. Ani ruku by ti nepodal a poslal by ťa do p**e.

Ale keďste si nespomenuli na meniny, bol trošku nasraný, nie?

DD: Veľmi! Doma mal chlebíčky nachystané, čakal na našu návštěvu a my sme nedošli.

DISK

Divadlo DISK už o pár dní odštartuje svoju 70. sezónu. Tak si na začiatok zhrňme ich rok 2024: Blaho Uhlár v divadle pôsobil ako režisér dokopy dvadsať päť rokov (1987–1993, 2006–2024), v máji zavesil herectvo na kliniec Janko Rampák, ktorý bol v DISK-u od roku 1962, Daniel Duban si po dlhých desaťročiach v súbore prývkrát prebral cenu za herecký výkon a Missi Chudá Lochman sa stala Dievčaťom dňa. Aká Budúcnosť ich čaká?

Hned' v úvode chcem vyzdvihnúť, že napriek iným Blahovým pracovným povinnostiam, ste nezrušili svoju účasť na Scénickej žatve. Vďaka tomu mali aj mladšie generácie možnosť zažiť Blaha aspoň touto cestou.

Daniel Duban: Áno, už sa s veľkou pravdepodobnosťou neobjaví rovnaký štýl.

DISK tu bol dlho aj pred Blahom a vy sa tiež nikam nechystáte. Predpokladám však, že sa nevrárite k tomu, ako DISK fungoval v začiatkoch, teda k inscenáciám typu Čachtická pani.

DD: Ja to so všetkou úctou hovorím, že DISK nie je Blaho. Aj keď posledných osemnásť rokov to bol Blaho a ďakujeme mu za všetko.

Ale najväčšie úspechy ste zažili práve s ním.

DD: Áno, ale treba povedať aj to, že v aj deväťdesiatych rokoch a začiatkom dviesícich to bolo veľmi úspešné obdobie. S Dušanom Vicenom tiež získali tvorivý čin roka a zúčastnili sa rôznych festivalov aj mimo Slovensko. No a Dušan sa k nám teraz vrátil.

Monika Babicová: Ked' Blaho prišiel prvýkrát do DISK-u v osemdesiatom šiestom, tak v roku 1991 s ním prišiel aj Dušan ako taký jeho „žiak“. Vtedy už študoval režiu, učil sa od Blaha a v tvorbe na neho nadvázuje, tvorí podobne ako on, tiež pomocou improvizácií, ale už tam zapája aj svoje prvéky.

Missi: V DISK-u sme ostali len my, ktorí sme tvorili výlučne s Blahom. Takože sme všetci naučení na slobodu prejavu, slobodu slova, a že ideš na javisko a vypustíš tam zo seba diabla. Teraz sa aj my budeme učiť niečomu novému, spolupracovať s niekým, kto udáva iný smer.

DD: Dušan to povedal jasne, aby si niekto nemyslel, že ideme pokračovať v Blahovej stopre. To sa skrátka nedá. Žiadny režisér to robiť nechce a ani nebude. Áno, bude to

Čo by bolo keby

(Divadlo Falangir)

Ján Šimko

Zlaté pásmo v I. kategórii súťaže Hviezdoslavov
Kubín: detské recitačné kolektívy a divadlá poézie

sž

Detská radosť z hry a imaginácie

Ak sa detský divadelný súbor rozhodne pre divadlo poézie, bývajú vhodnými predlohami pre dramatické hry početných detských súborov texty, ktoré ponúkajú odrazový mostík pre javiskovú imagináciu. Okrem toho, že môžu rozvíjať fantáziu detských hercov a herečiek a ich divákov a diváčok, sú pre mladé vekové skupiny vhodné aj po didaktickej stránke. Dá sa na nich naučiť, ako pracovať s predmetom a spájať slovo, hlas a pohyb v priestore, gestiku a mimiku do inscenácií divadla poézie. Šance na originálne javiskové dielo sa zvyšujú, ak je predloha menej známa a neokukaná. A ak sa spojí s citlivým inscenovaním. Režisérka a pedagogička Beina Reifová siahla po knihe Lenky Šafranovej Čo by bolo keby. V krátkych básničkách sa tu ja rozprávač prezentuje úvahami o tom, čo by bolo, keby bol rôznymi zvieratami a vecami. Mladý súbor Divadla Falangir zaľudnil scénu štúdia SKD šestnásťimi adeptmi a adeptkami herectva vo veku od 9 do 15 rokov. Tí na práznej scéne pracovali s predmetmi, ktoré poznajú zo záhrad či stavieb – plastové hadice, odpadový kôš, vozík na predmety (scénografiu a kostýmy navrhol iný člen Divadla Falangir, Denis Farkaš). Tieto predmety používali rôznymi spôsobmi, ktorými hravo ilustrovali texty predlohy. Krátke sekvencie, evokujúce jednotlivé obrazy z básní sú radené do pásma, členeného a vhodne dopĺňaného hudbou a zvukmi (Denis Šatan). Ambíciu tu nie je vytvoriť nejakú celistvú výpoved' o vybranej téme, skôr dať mladými hercom a herečkám priestor k spoznávaniu možností divadla poézie.

Početný súbor detí s predmetmi vytváral na javisku rôzne priestorové obrazy, sprevádzané recitáciou. V nej sa chór striedal so sólistami a pomocou jednoduchej rytmizácie a melodizácie slov a viet ozívvali zvieratá a predmety. Poeticke pásmo bolo hradé a divácku pozornosť do veľkej miery strhávala energia tejto skupiny detí. Režisérka energiu detí zámerne nepotláča v prospech presnosti javiskových kompozícií, čo miestami spôsobuje, že je pohyb na javisku nepresný a predneseným textom nie je rozumieť kvôli tomu, že sa stratia v chóre, zaujatom javiskovou hrou. Inokedy sa stane, že sa doplňujúca mikrosituácia (hra s vozíkom na predmety, ktorý chlapci v pozadí javiska premenia na skateboard) stane dominantnejšou ako situácia, keď väčšia skupina detí tvorí v popredí scény nejaké zviera. Súbor je dobre vedený a na individuálnej úrovni sú herci a herečky dobre hlasovo i fyzicky disponovaní a technicky pripravení. To, že sa po prázdninách radujú zo spoločného stretnutia na javisku je nádzajivé a nepresnosti v mizanscénach nie sú vo výsledku natoliko zásadné, aby skazili dojem z celku. V ním prevažuje radosť so sledovaním tvorivej hry s textom a divadelným priestorom.

Veštecké talenty z Kostolišťa

Veštka Gromhydaj Foto: Jakub Jančo

Deti z divadla Falangir zjavne oplývajú mnohými talentmi. Nielen, že sú herecky nadané, vtipné, ale dokážu predpovedať aj budúcnosť. Ako inak si totiž vysvetliť fakt, že práve v čase prípravy festníka z budúcnosti nám zahrali inscenáciu s názvom Čo by bolo keby?! Využili sme túto jedinečnú možnosť a rovno sa ich opýtali, ako to teda bude v tej budúcnosti vyzeráť.

Myslíte si, že sa bude dať niekedy v budúcnosti lietať?

Veštecký talent 1: Áno, keď vymyslia raketové batohy.
Také že trrrr!
VT2: Alebo keď vymyslia také krídla, ako majú vtáky a my si ich budeme vedieť iba pripnúť.

Čo by ste robili, keby ste tie krídla mali?

VT1: Tak by som lietal a preleteľ celý svet.
VT2: Bolo by to jednoduchšie, lebo keby ma boleli nohy, tak lietam, a keby krídla, tak chodím.

Aj autá budú lietajúce?

VT1: Tie už predsa sú.

Čo nás ešte čaká v tej budúcnosti?

VT1: Nebudeme chodiť v autách, ale budú také trubky. Ako v Mariovi.
VT2: A každý bude mať doma robota. Budú upratovať, variť.
VT3: Na Marse budeme bývať.

DP

SŽ

A čo bude so zvieratami?

VT2: Umrú.
VT3: Alebo sa budú meniť. Tak, že sa viaceré spoja.
VT1: Možno aj nového mamuta vymyslia!

Tešíte sa na to?

VT1: Nie.
VT2: Trochu.
VT3: Ja sa bojím robotov, lebo som videla taký film a bolo strašidelné.

Bude ešte divadlo?

VT2: Musí!

Budete sa aj vy ešte venovať divadlu?

VT2: Ja áno.
VT1: Ja som radšej hral na husle...

UŽ

(Divadelný súbor LET, Žilina)

Martina Mašlárová

Víťaz II. kategórie súťaže Hviezdoslavov Kubín: divadlá poézie a recitačné kolektívy mládeže a dospelých

Kto dať Missi rekvizity?? | Foto: Jakub Jančo

Kedy už? alebo ženský manifest zo Žiliny

sž Už viaceré inscenácie na 102. Scénickej žatve tematizovali dospevanie, búriace sa hormóny, pocity, ktoré lomcuju nástročnými, ich strachy, túžby a potrebu komunikovať o nich. Do tejto línie zapadla aj inscenácia Už, ktorú do Martina z nedalekej Žiliny priviezol súbor LET. Tri herečky v nej prostredníctvom textov autoriek Mirky Ábelovej a Rupi Kaur priniesli krátku, no údernú správu o tom, aké je existovať v ženskom tele, ktoré dospevia a hormonálne dozrieva. Ústrednými témami sa stali objektifikácia tela, komplexy a túžba po (seba)prijatí, ale predovšetkým menštrúacia..

Aj v 21. storočí, keď ľudstvo dosiahlo vo väčšine oblastí obrovské pokroky, je to téma stále pre časť spoločnosti tabuizovaná. Tento fakt zviditeľnila o.i. práve indicko-kanadská poetka Rupi Kaur, keď v roku 2015 na Instagrame v rámci umeleckého výskumu zverejnila fotografiu seba samej s krvavým flakom na nohaviciach. Okrem toho, že sociálna sieť fotografiu opakovane stiahla, si Rupi vyslúžila mnohé znechutené a mizogynne komentáre, vrátane vyhrážok znásilnením a smrťou. Otvorene hovorí o prirodzenosti tohto biologického procesu a o jeho sprevodných javoch je dôležité najmä pre nástročných, čo v inscenácii demonštruje aj trefná anketová nahrávka s váhavými odpovedami respondentov-chlapcov, ktorí mali odpovedať na otázku, čo to tá menštrúacia vlastne je.

Tri mladé ženy nás vo svojom javiskovom minimanifeste vťahujú do svojho prežívania okolnosti dospevania – kladná odpoveď na otázku „už?“ otvára sériu obrá佐v, ktoré napriek použitiu textových predlôh môžeme vnímať ako tlmočenie ich vlastnej perspektívy. Vidíme dievčatá, ktoré si raz metaforickejšie (cez bozk a odtlačok rúžu), inokedy explicitnejšie (požičanie hygienických pomôcok) odovzdávajú skúsenosti; dievčatá, ktoré v zrka-dlách skúmajú svoje nové krvinky; dievčatá, ktoré sa v pohodlnom oblečení a s teplým čajom snažia prečkať fyzicky bolestivé chvíle. Pomáhajú si pritom jednoduchými prostriedkami, vnimame predovšetkým hereckú suverenitu a prirodzenosť trojice aktérok. Z ich práce s rekvizitou cítit

bábkarskú poučenosť vedúcej súboru Barbory Juričkovej – zrkadlá sa napríklad stávajú tabuľami, na ktoré herečky píšu rôzne stereotypné a urážlivé výroky. Vzburu voči negatívnym komentárom a cudzím predstavám o tom, ako by mali ich telá vyzeráť a ako fungovať, zas demonštrujú ich zotieraním a osloboďujúcim hádzaním mokrých špongií do tabúľ. Insценácia vrcholí momentom uvoľňujúceho tanca, počas ktorého sú dievčatá samými sebou a nemusia sa prispôsobovať žiadnym normám.

V inscenácii sa stretlo dôležité dramaturgické rozhodnutie, odhadlanie a odvaha hovoriť na javisku o prejavoch sexuality, ktoré by konzervatívnejšia časť spoločnosti najradšej vytiesnila zo spoločenského diskurzu. Práve uvažovanie o tom, prečo mladí muži v nahrávkach, ktoré tvorivý tím urobil, pôsobia zmätene, prípadne replikujú často pejoratívne klišé o ženách a ich telách, by mohlo byť nadstavbou či pomyselným rozšírením inscenácie. Mnohé ich vyjadrenia totiž odkazujú na pretrvávajúce rodové stereotypy vo výchove a socializácii detí a tiež vo verejnom priestore, v médiách a podobne. Pritom po roku 2015, ktorý bol vyhlásený za rok menštrúácie, by sme Už naozaj mohli otvorene a vecne hovoriť o fyziológii ľudských orgánov, pomenúvať veci pravým menom a prestať redukovať ženy na telá, ktoré sa majú len páčiť a byť k dispozícii. Už sa neviem dočkať, keď sa k tomu dopracujeme – možno aj s pomocou divadla a inscenácií ako je Už.

Opäťujú sa | Foto: Jakub Jančo

V posledný festivalový deň 234. Scénickej žatvy sme mali možnosť vidieť zaujímavý exkurz do histórie. Trojica mladých herečiek sa rozhodla kriticky obzrieť za časmi, kedy ženy v bežnom živote čeliili rôznym druhom prekážok. A to všetko len preto, že sa narodili do ženského tela. Inovatívne dielo divadelného súboru LET ukázalo, akou obrovskou transformáciou naša spoločnosť odvtedy prešla.

Na predstavení bola prítomná aj skupina mladých divákov a diváčok, ktorá niektorým slovám či výrokom (napríklad „ukáž kozy“) už ani nerozumela. Je totiž až ľahko uveriteľné, že toto bola skutočná realita. Poetická inscenácia priam dokumentárnym spôsobom zachytáva rôzne každodenne situácie, v ktorých sú mladé ženy konfrontované s objektivizáciou ich tel, nevhodnými poznámkami okolia, neprimeraným tlakom a nesplnitelnými požiadavkami spoločnosti. Nezabúdajme, že to všetko sa odohráva časoch, kedy sú tieto témy vo verejnom diskurze tabu, a dokonca menštračné bolesti a iné neprijemné stavby s tým spojené bežnou realitou. Ešteže sme odvtedy toľko financií investovali do vedy a výskumu a biotechnológia radikálne vymazala túto časť našej histórie.

Dnes, v roku 2156, keď sú tieto problémy len vzdialenosťou spomienkou, nám predstavenia ako toto pomáhajú uvedomiť si, kam sme sa ako spoločnosť posunuli a ako nadalej musíme dbať o to, aby sa staré časy nevrátili.

Ktoručto neviem čo. No čupá ako na olympiáde | Foto: Jakub Jančo

Nastúasúbie už nnie

sž

Normalizácia

(DISK, Trnava)

Ivo Kristián Kubák

Zlaté pásmo v súťaži Zlatá priadka 2024

Bazilostná zubačka a pacientka po hodine s otvorenou huťou | Foto: Jakub Jančo

Na dně, a možná ještě níž

sž

Na inscenaci Normalizácia trnavského divadla DISK, poslední divadelní režii v průběhu letošního léta zesnulého režiséra Blaha Uhlára, lze nahlížet z mnoha úhlů pohledu: buď jako výsledek kolektívnej improvizace vedoucí k řetězu paradoxních situací, jako absurdní grotesku o toxicitě mezilidských vztahů, jako přehlídku vyšinutých charakterů či jako všeobjímající podobenství o úpadku lidských mravů. I její název je zvolen nejednoznačně: může upomínat na dvacet let následujících po srpnové invazi spojenecckých vojsk (v které soudruzi začali utužovat svůj režim, „poučení z krizového vývoje společnosti“), ale i na obecnější, historicky nezatěžkané významy: potřebu zapadnout, začlenit stav do jisté normy, či zglajchšálovat stávající skutečnosti a jevy na společnou úroveň, často tu nejnižší možnou.

Ta první, historická interpretace, se nabízí ihned, jakmile spatříme jevištění výpravu se skupinou sádrových trpaslíků umístěných vlevo na forbíně, a zazní song Udo Jürgense z roku 1981 Vielen Dank für die Blumen. Obojí pro dobu komunistické normalizace ikonické. Jakmile však šestice herců (včetně jednoho záskoku z divadla Stoka) oblečených do podobně komický výrazných a barevně akcentovaných kostýmů jako zmínění trpaslíci začne rozebrávat řadu jednotlivých situací, začne být poměrně záhy jasné, že v tomto případě se jedná spíše o tu druhou normalizaci: a když dojde na přímou citaci Štúrova lítostivého lkaní nad osudem (slovenského) národa, je nadmíru zřejmé, že jde především o zmíněné podobenství o stavu současného světa.

Délka i žánr jednotlivých skečů v tomto intenzivním „kabaretu“ je velmi různorodá. Od sáhodlouhé předčítání pohádky z pohádkové knížky, přes drobné hude-

bní vstupy popové zpěvačky, dramatické vztahové situace mezi partnery až k marnivému rozhovoru člověka s bohem. Jsou však vždy podány naplně, bez zbytečných režijních a hereckých ornamentů nebo mimoděčných gest a slov.

Situace, v nichž jednotlivé postavy budou narází na pomyslné dno charakterů svých či ostatních, nebo toto zlátné dno dokonce prorází a hledají nové, ještě hlubší, tak působí jako zdánlivě lehkonohé komediální příběhy ze života kohokoliv kolem nás. Ale jejich neotesaná hrubost a vulgárity, s velkým zaujetím a řemeslnou citlivostí (sic!) zaumně podaná všemi členy hereckého ansámblu, ať už v sólových výstupech nebo v naznačených fragmentech situací, na nás začne záhy naléhavě doléhat svoji syrovou surovostí. Situace předělávají autorská hudba/ruchy Lucie Piussi a i díky ní na nás příběhy a osudy postav začnou intenzivně působit, a palčivý obraz světa, který se z těchto fragmentů složí, vyvolává trýznivou bolest z toho, kam se současný svět řítí a co všechno pokleslého nebo ještě pokleslejšího je v dnešní době možno považovat za společenskou normu.

Apelativní a burcující funkce divadla je touto inscenací věru naplněna porcí vrchovatou.

Slováci, Světe, neklesejte na dno ani na myslí, držte se a držme se!

Hádám, neviem či viete, ale ja som dievča dňa | Foto: Jakub Jančo

Trnavské divadlo DISK ponúklo divákom možnosť pozrieť sa, ako vyzerá normalizácia. Akoby jej nebolo dosť všade naokolo. Bohužiaľ, svetelný technik DISKu si akosi zle naplánoval svoju budúcnosť, a preto pozíciu svetelného technika zaujal Matej Feldbauer. Inak by, logicky, toho veľa vidieť nebolo.

Ako vidíš svoju budúcnosť v pozícii osvetlovača?

Teraz, keď hlavnému osvetľovačovi DISKu do toho niečo prišlo a nemôže sa tejto práci venovať, tak veľmi nádejne. Veľmi však túžim robiť túto prácu na koncertoch. Špeciálne rád by som chcel osvetiť koncert Desmodu. Konkrétnie tak, že by boli celý čas v tme.

Máš tretí dôchodkový pilier?

Mám druhý, tretí nemám.

A myslíš si, že z tých dvoch dokážeš využiť?

Neviem, ale Miro Dacho možno vie. (v tomto momente sa k rozhovoru pridáva Miro Dacho)

MD: Neviete, ako to je, keď sa križí rozborový seminár s predstavením?

MF: Bude paralelne jedno aj druhé.

MD: Aha, takže si vlastne musím vybrať.

MF: Áno.

MD: To ma mrzí, že sa nedá absolvovať oboje. (MD odchádza)

MF: No, takže na ten tretí pilier si ešte posvetím.

Aké sú tvoje ďalšie životné plány?

Plánujem sa zbaviť hypotéky, pretože mi končí fixácia. Takže toto je vec, ktorú by som chcel vyriešiť.

Aké budú tvoje posledné slová na smrteľnej posteli?

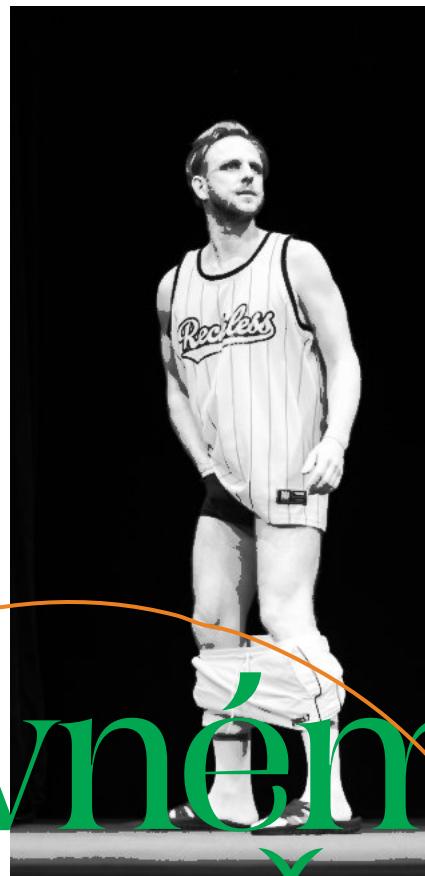
N*ggga what?

Čo by si chcel odkázať budúcim generáciám?

Ak si myslíte, že je zle, nebojte sa. Bude ešte horšie.

Koľko rokov bude ešte existovať divadlo DISK?

Dlho, veď tu bol aj pred Blahom a bude aj po Blahovi. Skôr STOKA to bude mať ľažšie.

Reckless | Foto: Jakub Jančo

MZ

SŽ

Hlavnému
osvetľovačovi
do toho niečo
prišlo

Moskva – Petušky

(Divadlo VHV, Báčsky Petec)

MZ

Víťaz súťaže Divadelný Vavrín
2024 v Staréj Pazove

Ideálnu budúcnosť sme si tu predstavovali naposledy pred sedemstotom rokmi

Poslednou inscenáciu tohtoročnej Scénickej žatvy bola Moskva - Petušky, ktorá vznikla v spolupráci Divadla VHV z Báčskeho Petrovca a súboru Orientations z Kysáča. O minulosti, prítomnosti i budúcnosti sme sa rozprávali s režisérkou Marínou Dýrovou.

Sz
Pre niektorých návštěvníkov festivalu bola vaša inscenácia prvou skúsenosťou so slovenským vojvodinským neprofesionálnym divadlom. Skúste preto opísť základný kontext, v ktorom tvoríte.
VHV je súbor, ktorý je najdlšie fungujúcim slovenským vojvodinským divadlom. Pred pár dňami sme oslavili 168 rokov divadelníctva v Báčskom Petrovci. Tak sme aj my tak trochu hodnotili a pozreli sa späť, čím všetkým sme prešli. Tieto dolnozemské obce majú pomerne málo obyvateľov, čiže v podstate každodenne bojujeme o svoje prežitie. Samozrejme, nás systém fungovania sa aktuálne dosť zmenil.

V čom?

Celé Srbsko sa vyludňuje. Nie je tam totiž veľmi dobrá situácia, takže ľudia odchádzajú. My, ktorí sme slovenskej národnosti, logicky inklinujeme práve k odchodu na Slovensko. Veľa ľudí sem odchádza už na strednú alebo vysokú školu. No a keď v divadle chýbajú mladí ľudia, tak prežije len ľažko. Aj preto napríklad už dlhé roky hrávame hlavne na malých scénach. S kapacitou do päťdesiat divákov, pretože to nemá veľmi význam hrať pre väčšie publikum.

Chodia sa na slovenské divadlo pozerať aj Srbi?
Samozrejme. Obyvateľstvo v tých obciach je zmiešané. Práve Moskvou - Petušky sme začali systém, že hrávame aj so srbskými titulkami. V Kysáči, čo je dedina vedľa

Petrovca, inscenovali Záveje a vyhrali obvodné kolo neprofesionálnej prehliadky. Na vyššom regionálnom kole im však už povedali, že môžu hrať len vtedy, ak to bude po srbsky. Samozrejme, že to v tej srbcine zahrali.

Inscenáciu spoločne vytvorili dva súbory. Je to skôr výnimcočná spolupráca alebo pravidlo?
Neformálne a nepriamo spolupracujeme v zásade dlho. Touto inscenáciou sa však naše vzťahy stali vyslovene intenzívne. Produkčne to sice zastrešujeme my z Petrovca, ale inak je to tak päťdesiat na päťdesiat.

Ako si predstavujete ideálnu budúcnosť?
Na balkáne si ideálnu budúcnosť nepredstavujeme, vieme totiž, kde žijeme. Ideálnu budúcnosť sme si tu predstavovali naposledy možno pred sedemstotom rokmi. V súbore budeme hlavne radi, ak sa nám do divadla nebude miešať politika. A to sa zatial relatívne darí. Hoci je to skôr výsledkom nezáujmu, že sa nám do toho nemiešajú, ale ani nás nepodporujú. Posledné zhruba štyri roky žijeme výlučne z podpory zo Slovenska. Pomáha nám najmä Úrad pre slovákov žijúcich v zahraničí.

Moskovské tango | Foto: Jakub Jančo

Reverzny Titanic a pozorovatelia | Foto: Jakub Jančo

Ulievacie | Foto: Jakub Jančo

Recitátori 3

Katarína Šafaříková

BERTOLT BRECHT - POTOMKOM
ESTER FUDALYOVÁ

Bertolt Brecht v nijakom prípade nie je ľahký oriešok. Jeho básne otvorené reagujú na vojnu, môžu sa teda zdať mimoriadne aktuálnymi. Nedá sa však nevidieť jeho ľavicová orientácia a politická angažovať a pri dôslednejšom čítaní môže byť fažké prijať jeho dielo ako univerzálne aktuálne. V tom prípade je, samozrejme, rozumné pokúsiť sa urobiť koláž z fragmentov básní a takpovediac „vybrať to, čo sa nám hodí“. Vystavíme sa tým však riziku, že textová predloha sa stane trochu nesúrodou. V prípade mladej recitátorky Ester Fudalyovej sa trochu obávam, že snaha o aktuálnosť a údernosť v kontexte našej vlastnej existencie v čase a priestore vojenského konfliktu ju trochu zaviedla. Brechtové básne sa v jej podaní na prvý pohľad sice zdajú byť objavné a naliehavé, akosi však nie sú v súlade s osobnosťou recitátorky. Ester má veľmi jemný, kultivovaný prejav i zjav, nepochybne je disponovanou recitátorkou. V jej podaní si viem predstaviť množstvo skvelej poézie, s ktorou by sa dokázala vnútorné stotožniť a svedčala by jej o chlpe viac ako angažované Brechtové básne.

sž

CHRISTIAN MORGENSTERN - ŠIBENIČNÉ PIESNE
ANDREJ RÁCZ

Ak máte chuť na hru s rytmom, zvukom alebo nosťou či trochu experimentovania s mimickým výrazom, vyberte si z našej ponuky dielo Christiana Morgensterna! Andrej Rácz tak urobil a neolutoval! A neolutovali sme ani my, diváci v sále. Andrej je skúsený recitátor a nadobudla som dojem, že celkom presne pozná svoje vnútorné i fyzické dispozície. V Šibeničných piesňach zručne narába so zvukom, ale i obrazom. Jeho prednes má takmer kvalitu „hereckého výstupu“, nestráca v ňom však nadhľad a je zrejmé, že širokú škálu výrazových prostriedkov používa vedome, s mierou veľmi príjemne balansujúcou na hornej hranici našich očakávaní v súvislosti s disciplínou umeleckého prednesu. Popri tom však bášeň v Andrejovom podaní nestráca obsah, obrazy servíruje tak, ako ich vytvára vo svojej predstave a túto schopnosť považujem (v prípade Andreja Ráčza, ale i ďalších recitátoriek a recitátorov) za klúčovú.

Na disku | Foto: Jakub Jančo

Po

Umenie byť

Slovo je ich nástrojom, vášňou aj zbraňou. Dokážu ním provokovať, potešíť aj pohľaď. S Ester Fudalyovou a Andrejom Ráczom, majstrami slova, sme si ich v živom rozhovore zopár vymenili. Úprimných, hrejivých, ľudských. Tak nech vám padnú na úžitok!

Čo by ste poradili sebe do minulosti?

E.F.: Uč sa počúvať.

A.R.: Nech sa učí a nech ho nič od toho neodrádza, lebo mu budú v budúcnosti tie vedomosti chýbať a bude ich žiadať naspäť.

A rada sebe do budúcnosti?

E.F.: Neprestať na sebe pracovať.

A.R.: Dúfam, že si šťastný. Žiadne iné nároky na teba nemám, pretože nároky ťa zabijú.

Čo je pre teba na prednese to lákavé?

E.F.: Že mám priestor povedať svoj názor a všetci ma počúvajú. A potom, ako na to reagujú.

A.R.: Dlhé roky to bolo, že sa chcem zlepšiť v javiskovej reči, technike a bol to tiež prístup k literatúre či dokonca istá forma terapie. Momentálne je to jednoducho, že ma to baví. Už sa v tom iba vyžívam.

Ako vidíš budúcnosť prednesu?

E.F.: Verím, že ľudia neprestanú hľadať živé umenie. Virtuálna realita ho nemôže nahradíť.

A.R.: Podľa mňa zostane na rovnakej vlne, ako je teraz, a to je v poriadku. Nemyslím, že mu hrozí zánik, pretože je dôležitý. Zmodernizujú sa možno isté techniky, dobou sa zmenia texty, ale nikam neodchádza. Zostáva tam, kde je.

Ako sa zmení láska, keď príde vzťah s robotom?

E.F.: Toho sa trochu bojím. Keď robot nahradí človeka, kam pôjde to ľudstvo? Budeme vymierať? Je to nebezpečné.

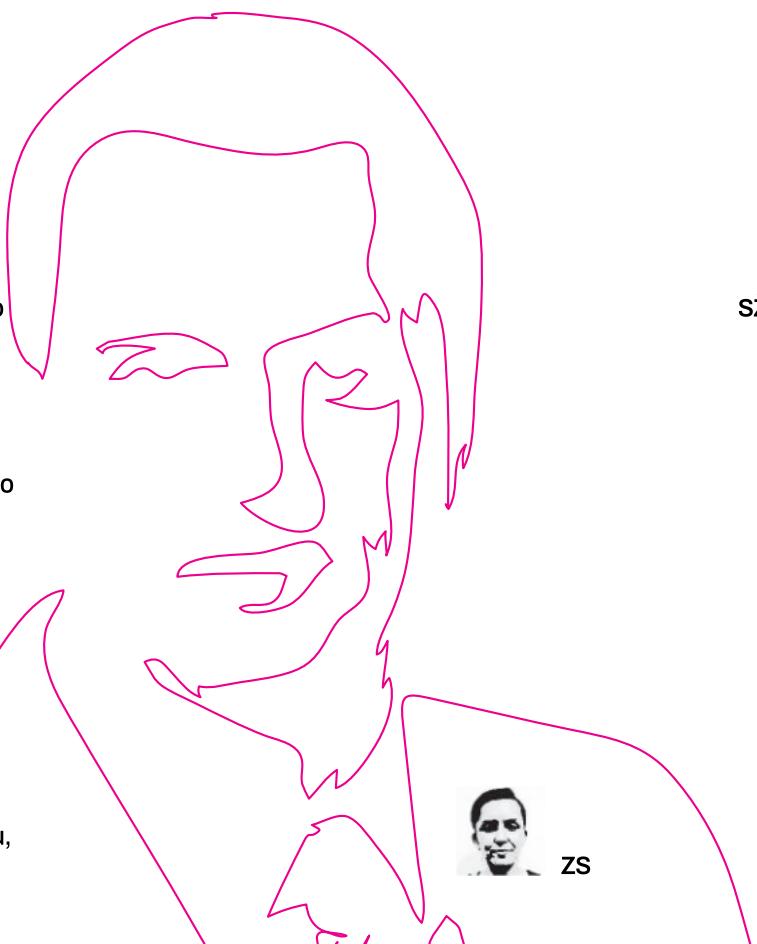
A.R.: Je to pre lásku nebezpečné. Keď dokažeš vytvoriť robota na mieru tomu špecifickému človeku, tak sa z toho vytratí čaro. Tým, že by každý dostal presne svoju fantáziu, ľudia by lásku prestali cítiť. Láska by mala byť špeciálna.

Tvoj manifest budúcnosti umenia?

E.F.: Umenie sa stále mení, vytvára ho človek svojou bytosťou. Nemalo by sa na to zabudnúť. Nech už sa robí čokolvek, malo by to byť najmä ľudské.

A.R.: Aby umenie zostało ľudským a robil ho každý, kto ho chce robiť. Aby sa ale kládli nároky na umelcov, lebo keď je všetko dobré, tak nie je dobré nič... A aby to, preboha, nespadlo do náhodnosti.

SŽ

ROZHовор — ROZHовор — ROZHовор —
ROZHовор — ROZHовор — ROZHовор —

človekom

Scénická žatva

2024

sž

Výsledkový

Školský zájazd 1. ZDŠ Horné Kapušany | Foto: Michal Lašut

CENA MICHALA KOVÁČA ADAMOVA ZA CELOŽIVOTNÝ PRÍNOS OCHOTNÍCKEMU DIVADLU
Elena Bakošová-Zlatošová

VÍťaz kategórie inscenované texty v súťaži žatva drámy
Adrian Kovár

za divadelnú hru Karanténa

Víťazka kategórie neinscenované texty v súťaži žatva drámy
Katarína Varechová

za divadelnú hru Hitlerova neter

SCÉNICKÝ VENIEC ZA NAJLEPŠIU DRAMATURGIU

Barbora Juričková a kolektív

za inscenáciu UŽ
od divadelného súboru Let zo Žiliny

a

Divadlo Falangir

za inscenáciu Stmievaj sa
od divadelného súboru Falangir
z Kostolišťa

SCÉNICKÝ VENIEC ZA NAJLEPŠIU RÉŽIU

Karol Horváth

za inscenáciu Stmievaj sa
od divadla Falangir z Kostolišťa

a

Barbora Juričková

za inscenáciu UŽ a Ďaleko – blízko
od divadelných súborov Let a Vaša banda zo Žiliny

SŽ

SCÉNICKÝ VENIEC ZA NAJLEPŠIU SCÉNOGRAFIU

Divadelný súbor Vaša Banda

za inscenáciu Ďaleko – blízko od divadelného súboru Vaša banda zo Žiliny

SCÉNICKÝ VENIEC PREDNES

Ester Fedorová

za prednes prózy
Dominika Madro: Kapitán Spomienka
z knihy Kráľovná – Poviedky a básne pre deti
a nástročných

SCÉNICKÝ VENIEC PRE NAJLEPŠIEHO CHORÉGA

Anna Pataky a Martina Smutná

za inscenáciu Priam(a) rozprávka od divadelného súboru Sovičatá zo Štiavnických Baní
a

Lucia Kralovičová a Erik Forgáč

za inscenáciu Červená (sa) čiapočka
od divadla Dúhadlo z Bratislavы

SCÉNICKÝ VENIEC ZA NAJLEPŠÍ MUŽSKÝ HERECKÝ VÝKON

Daniel Duban

za výkon v inscenáciu Normalizácia od divadla Disk
z Trnavy

SCÉNICKÝ VENIEC ZA NAJLEPŠÍ ŽENSKÝ HERECKÝ VÝKON

Ženský kolektív divadelného súboru Nekondenzovaný chromozóm z Nitry
za výkon v inscenácii Planéta rýb (Here the harpies make their nest)

ESTER FUDALYOVÁ, PREŠOV

Ján Šimko: Je tu Ester?

Všetci: Áno!

JŠ: Ale tá Ester, ktorá recitovala dnes.

Vsetci: Nie.

JŠ: Tak nič.

ČO BY BOLO KEBY, DIVADLO FALANGIR

Martina Mašlárová: Som rada, že som videla budúci Falangir. Lebo včera sme videli...

JŠ: ...minulý Falangir.

MM: Kto je najmladší?

Zo súboru: Neviem, ale najstaršia je Beina.

UŽ, DIVADELNÝ SÚBOR LET, ŽILINA

Zmätený redaktor sedel v Brepte úplne sám a oni si pokojne, bez hanby urobili rozbor v Barmuseu, pánu Bohu za chrbtom.

ANDREJ RÁCZ, NITRA

Ivo Kristián Kubák: Kto to prekládal?

Andrej Rácz: Feldek a Feldeková.

IKK: No jasné. Feldek.

JŠ: Pôsobilo to ako niečo, čo by som si určite nevybral, keby som recitoval, čo som ale nikdy nerobil.

IKK: ...něco jako Petr Váša. Máte od něj ještě daleko, vlasy má dluhší a podstatně bělejší.

NORMALIZÁCIA, DISK, TRNAVA

IKK: Je blaho se na to dívat.

IKK: Inscenace jako by obsahovala všechny zážitky z této Žatvy.

MM: Ja som si to na Belopoťáku nazvala normalizácia prerážania dna a odvtedy sa v spoločnosti udialo tolko prerazení dna.

MM: A prečo tu Jožo nie je?

Daniel Duban: Včera mal svadbu.

Braňo Mosný: Akože mohol ísť, ale rozhodli sa, že nepôjde.

MM: Chápem, nezbalila mu kefku.

IKK: Je skvělý, že vy jako pomérne dost potetovaná herečka dokáže uhráť, že ste není vůbec potetovaná.

Zapísal MF